IGADI ANNUAL REPORT 2015-2016

A sintomatoloxía dun malestar global:

Entre a metástase e a recuperación





















En Galicia temos opinión do Mundo

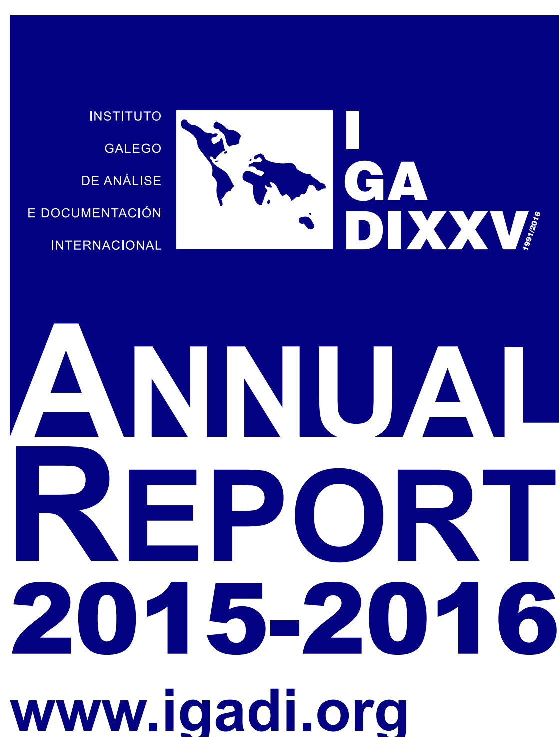
www.igadi.org







A sintomatoloxía dun malestar global: Entre a metástase e a recuperación



Dirección: Xulio Ríos.

Equipo colaborador: José Abu Tarbush, Mariano Aguirre, David Alvarado, Katarzyna Araczewska, Jaume Giné i Daví, Jared Larson, Roberto Mansilla Blanco, Roberto Montoya, Francisco Rey, Alfredo Toro Hardy.

Maquetación: PositiBos.gal

ISSN: 1989-9130

Índice

0.

Presentación

Inseguridade, ben podería ser a palabra do ano que remata. Non só por mor do deterioro global da seguranza, que é un feito, senón polo incremento das incertezas que acompaña o aumento da temperatura do planeta, o profundamento dun modelo in-social que fai da precariedade un dos valores supremos da competitividade, as flutuacións dunha economía de mercado en plena fuga cara adiante a través da multiplicacións de TLCs e plataformas de integración que desprezan a soberanía e o ben común, a percepción dunha urxente demanda de rexeneración democrática sen follas de ruta establecidas pero con sólidos fundamentos cívicos ou os impactos desestabilizadores de axendas e institucións que criamos ata agora fóra de todo perigo de naufraxio. Velaí que a suma de todo achéganos un mundo cada vez mais irrespirable nun sentido amplo, en insistente coqueteo co colapso e urxido de alternativas pensadas para o benestar das maiorías. Todo iso, un cuarto de século despois daquel inicio da posguerra fría (1991), longa transición a que deu paso a liquidación da URSS e na que aínda seguimos instalados.

A situación internacional en 2015 estivo condicionada por tres grandes eixes transversais. Dunha banda, a intensificación das accións terroristas; doutra, a loita contra o cambio climático; por último, o agravamento da problemática dos refuxiados. Respecto ao primeiro, a reiteración de atentados nos cinco continentes co selo común da confrontación coas políticas occidentais puxo en vilo, sobre todo, ao mundo desenvolvido. As accións do Daesh, simbolizadas no atentado suicida de París e nos asasinatos dos reféns secuestrados, amosaron vulnerabilidades e impotencias nunha guerra asimétrica que aventúrase longa e complexa, ameazando con laminar as propias liberdades e dereitos individuais que están no cerne da identidade europea e as políticas de integración multicultural, hoxe sometidas a unha severa peneira.

Mais alá de Europa, en África, o terrorismo consolídase especialmente como un fenómeno en auxe que prolifera ante a ausencia de cooperación eficaz entre os Estados, a deficiente preparación dos diferentes servizos involucrados na súa represión e a persistencia combinada de pobrezas e conflitos que nutren os seus principais bastións. Tanto al-Qaeda como Boko Haram ou a nebulosa Shebab fan ostentación dun proxecto elaborado e con vocación de permanencia. Tan só no Sahel, a actividade dos grupos islamitas radicais implicou o desprazamento de 3,5 millóns de refuxiados e a morte de 20.000 civís (un 60 por cento só en Nixeria). Un mínimo de dez capitais do continente foron obxecto de tomas de reféns e atentados brutais. Non acostuma saír nos grandes medios de comunicación do mundo desenvolvido ata que algún nacional está involucrado, pero o epicentro mais perverso desta guerra está aí.

No que atinxe á loita contra o cambio climático, o cumio de París abriu a posibilidade de fixar un horizonte de caducidade ao carbón e o petróleo como motores do planeta. Pese a que non todo quedou resolto no cumio, en especial polo carácter non vinculante das medidas acordadas para atallar os gases de

efecto invernadoiro, o pouso que deixou París foi mellor ca o de Copenhague (2009). Está por ver, non obstante, que os países mais desenvolvidos e que causaron o problema sexan quen de comprometerse para axudar ás comunidades máis vulnerables polo quecemento global. Os gobernos deben tomar medidas rápidas e con maior ambición para urxir un cambio de modelo que asegure o debido financiamento para alentar o uso das enerxías renovables. Sen un cambio no modelo de produción e de consumo, que require unha maior concienciación das propias sociedades, será difícil converxer en solucións cribles.

Entre os referentes da axenda do ano que remata cabe significar, en primeiro lugar, o trunfo da lóxica rusa no conflito sirio. A actitude de Moscova, claramente decantado do lado de Bashar al-Assad, involucrouse de cheo e sen miramentos na guerra civil, conseguindo que os países occidentais sumaranse a ela a certa distancia ante o agrandamento dos perigos asociados tralas experiencias vividas noutros entornos semellantes. Agora, al-Assad é o mal menor. Putin, ademais, logrou consolidar posicións no escenario ucraíno e a pesar das sancións, a súa insubmisión ante os ditados occidentais confírelle unha autonomía crecente nun escenario global con tendencias claramente triangulares (EUA, Rusia, China) a cada paso mais visibles.

Interrogantes en América Latina

En América Latina, os comicios de Arxentina e Venezuela aventuran cambios na rexión. As economías da zona retrocederon case medio punto en 2015 e apenas medrarán un par de décimas no vindeiro ano, se ben Centroamérica podería crecer arredor dun 4 por cento. As posibilidades dun diálogo nacional entre oficialismo e oposición en Caracas semellan tan lonxe como imprescindible é para adiantar solucións á situación económica do país, lastrada polo desabastecemento e a superinflación (170 por cento a final de ano). A vitoria da Mesa da Unidade Democrática (122 escanos) fronte ao Gran Polo Patriótico (55 escanos), con dous millóns de votos máis, sitúa o bolivarianismo nunha posición fráxil e con riscos engadidos de inestabilidade. Feito inédito en 16 anos, a hipotética recuperación da credibilidade de Maduro e do chavismo pasa pola superación dos graves erros cometidos en materia económica e de comunicación que, en primeiro lugar, deberan admitir antes de buscar chibos expiatorios.

Tamén Cuba seguirá acaparando gran parte da atención internacional. Na Habana espéranse novos avances cumprido un primeiro ano de normalización das relacións con EUA, celebrado coa restauración dos voos comerciais. Tralos progresos no terreo político-diplomático, coa apertura das embaixadas respectivas e a exclusión da illa caribeña da listaxe de países presuntamente patrocinadores do terrorismo, cabe esperar medidas incentivadoras do comercio e os investimentos polas acreditadas vantaxes de Cuba en termos de proximidade xeográfica, estabilidade, seguridade e alta cualificación da súa man de obra. Se ben o bloqueo non terminou e as diferenzas en materia de apertura política e dereitos humanos persisten, as contradicións non paralizarán o proceso iniciado.

O xigante brasileiro, a maior economía de Sudamérica, atravesa un sintomático punto de inflexión. Os episodios de corrupción (un 67 por cento dos brasileiros atribúelle

a este fenómeno a responsabilidade da crise económica) alimentan un clamor popular que sitúa contra as cordas o mandato de Dilma Rousseff e o liderado político do PT. Cabe sinalar, con todo, que é a primeira vez en toda a historia deste país que grandes empresarios e importantes dirixentes políticos de máximo nivel son obxecto de procesamento e castigo. A corrupción equivale a arredor dun 2,3 por cento do PIB, segundo varias estimacións. A superación desta cultura asociada ao que chaman a "fisionomía política" reclama un fortalecemento institucional que o liderado actual, inmerso nunha verdadeira encrucillada, ten difícil dotar de credibilidade.

En Asia, co conflito intercoreano na corda frouxa primeiro e con sinais de calma relativa cara o final de ano, as miradas centráronse nos grandes actores rexionais, especialmente China e Xapón. As dificultades económicas do xigante asiático propiciaron mais de un sobresalto nas bolsas alertando da dificultade de dar cumprida conta dos obxectivos de crecemento (7%). A transición cara un novo modelo de desenvolvemento discorre en medio de tensións políticas internas, encirradas cunha campaña anticorrupción dunha envergadura descoñecida. Pola súa banda, os cambios na doutrina de seguridade en Xapón e a intensificación das disputas polo control dos recursos nos mares de China oriental e meridional, con implicación de países próximos pero tamén de EUA ou Australia, aventuran un escenario quente onde tamén pode rexistrarse algún que outro sobresalto. Para China, o ano político comezará en Taiwan, onde a esperada vitoria electoral dos soberanistas matizará e ralentizará o proceso de achegamento vivido desde 2008. Aínda así, nada volverá a ser como antes...

¿Intervir ou influenciar?

Con EUA apuntando certa mellora da situación económica interna reflectida no anuncio da suba dos tipos de interese, Europa segue en apuros. Dunha banda, viviu en 2015 a súa peor crise de refuxiados desde a II Guerra Mundial, co éxodo de países devastados por guerras como Afganistán, Iraq, Libia ou Siria. Os países europeos, moitos deles involucrados nesas guerras, responderon con diferentes medidas, incluíndo a construción de valados para blindar as fronteiras. A afluencia de refuxiados –arredor dun millón- supón tamén unha pesada carga para nacións de tránsito como Turquía ou Líbano, que reaccionaron sen o alboroto europeo. A UE viu ameazada a súa propia unidade ante a imposibilidade de achegar acordos cribles en materia de asilo ou distribución de refuxiados, coa zona de libre tránsito de Schengen ao bordo do colapso. Por outra banda, a esta fenda aberta súmanselle as expectativas do Reino Unido que reivindica un acomodamento diferente na Unión pois do contrario podería optar pola saída. Así mesmo, nos PECO (países de Europa Central e Oriental) consolídase unha identidade diferenciada que marca distancias con Bruxelas. Compartindo o mesmo mercado, os límites ás liberdades da man de plataformas e movementos cívicos de signo ultraconservador converxen no lado occidental co auxe renovado das tendencias de signo fascista.

A expansión do problema dos refuxiados leva de cheo ao cuestionamento das intervencións militares occidentais. Sorprende identificar a Francia como a potencia media máis intervencionista hoxe no mundo árabo-musulman. A conseguinte desestabilización de

rexións enteiras alimentou o xurdimento de organizacións terroristas que agora sacoden as capitais occidentais e outras áreas do seu interese. Os empeños por derrocar gobernos e instalar outros afíns aos seus ditados levaron ao caos en non poucas ocasións. Sen un final á vista, EUA e Europa deben asumir a súa responsabilidade. A Jamahiriya que París, Londres e Washington querían converter en democracia pasou directamente a ser un estado fallado e a primeira fábrica africana de terror....

A baixa global dos prezos das materias primas, a cronificación de numerosos conflitos, a persistencia da crise global e o afrouxamento do interese xeopolítico afondaron a condición periférica africana. A pesares das súas sombras, tan só China semella manter e ata acentuar o interese estratéxico polo continente, apoiando a súa industrialización e os investimentos en infraestruturas ou en formación. Cousa que nin EUA nin Europa fixeron nos mellores tempos pasados. As críticas desatadas nos últimos tempos sobre o comportamento das empresas chinesas, pouco respectuosas co ambiente, os dereitos laborais ou as identidades locais, fixeron mela e hoxe Pequín envórcase nunha operación de altura na que co tempo poderemos diferenciar canto hai nela de sinceridade e canto de imaxe.

O ano que entra estará en boa medida marcado polos ritmos da política estadounidense. A carreira electoral vivirá compases decisivos con consecuencias inevitablemente globais. O tempo post-Obama permitirá facer balance dun mandato con claroscuros pero que no seu conxunto permitiu demostrar unha vez mais as fortalezas do poder estadounidense, tanto no económico como xeopolítico. Por outra banda, un liderado pouco probable do histriónico Donald Trump nas filas republicanas sería a mellor garantía dun trunfo demócrata da man de Hillary Clinton. Sexa como for, Barack Obama abandonará a Casa Branca cun EUA relativamente mellor posicionado en termos globais con respecto a 2009, á fronte do liderado tecnolóxico, envorcado nunha estratexia complexa de integracións económicas (TPP, TIIP) destinadas a realzar unha hexemonía que igualmente no plano militar e político non ten aínda rival crible.

décadas. Nel predicía que o poder dos semicondutores duplicaríase cada ano. A súa formulación desbordou con todo o campo dos semicondutores para estenderse ao conxunto da tecnoloxía dixital. Á súa vez, o prazo de doce meses foi estendido a dezaoito. Esta capacidade de duplicar a súa capacidade en tan curto tempo, propio desta tecnoloxía, é coñecida como a Lei de Moore.

Iso recorda ao exemplo emblemático do gran de trigo e o taboleiro de xadrez. Segundo o mesmo, se colocásemos un gran nunha primeira cuadrícula, dous na segunda, catro na terceira, e vaise duplicando a cantidade de grans ata chegar á cuadrícula número 64, atoparémonos con que a cantidade final de grans sobre o taboleiro deberá superar os 18 billóns (millón de millóns). Farían falta as colleitas mundiais de máis de vinte e un mil seiscentos anos para alcanzar tal cantidade de grans. Segundo Erik Brynjolfsson e Andrew McAffe nestes momentos atopámonos na segunda metade do taboleiro de xadrez en canto ao poder da tecnoloxía dixital se refire, co cal a natureza dos cambios que deberán darse nestes próximos anos resultarán inconmensurables (*The Second Machine Age*, New York, W.W. Norton & Company, 2014).

En 2014, o Banco Mundial presentou un informe no que sinalaba que en 2030, é dicir, en menos de quince anos, o mundo deberá ter creado 600 millóns de novos empregos simplemente para facer fronte ao incremento demográfico. Pero de onde poderán xurdir estes empregos cando as oportunidades e os postos de traballo redúcense ou vense ameazados por todas partes?

Como sobrevivir á avalancha que se nos ven enriba? De entrada habería dous pasos a dar. O primeiro é identificar os puntos febles da tecnoloxía dixital para construír sobre eles os nosos núcleos duros de defensa. As áreas onde as máquinas non poden competir cos humanos son claras: a creatividade, as emocións e a mobilidade. Nelas habería por tanto que fortificar defensas. O segundo é estar animicamente preparados para a educación continua e a reinvención profesional periódica.

4.3 Multiculturalismo e acción humanitaria

Francisco Rey

Desde a súa aparición como termo diferenciado a mediados da década dos oitenta do século XX e a súa posterior consolidación como concepto e xeralización do seu uso, ata os nosos días, o multiculturalismo converteuse en obxecto de numerosas polémicas e de discusións académicas, ideolóxicas ou políticas. Algúns se referiron ao multiculturalismo como unha aporía[1] (razoamentos nos cales xorden contradicións ou paradoxos irresolubles) "*que revela unha comprensión incompleta das bases morais, sociais e económicas da democracia moderna*". A estes debates iniciais engadíronse virulentas publicacións como o ensaio de **Giovanni Sartori** *La sociedad multiétnica. Pluralismo, multiculturalismo y extranjeros* que converteron o multicultural no centro de discusións que, en realidade, o eran sobre racismo ou inmigración. Como sinalaba **Francisco Fernández Buey**: *"son moitas as persoas que tenden a identificar o multiculturalismo cunha opción*

(1) DELGADO-GAL, Álvaro. "El multiculturalismo, un malentendido". *Unir*, nº 45. Xullo 1996. http://www.nuevarevista.net/articulos/el-multiculturalismo-un-malentendido

política ou político-cultural que favorece (ou pode favorecer) o racismo e a xenofobia, mentres que outras persoas tenden a identificar a crítica ao multiculturalismo precisamente co racismo e xenofobia (cando non co retorno do fascismo)"[2]. A confusión sobre o termo e as súas implicacións estivo servida durante todo este tempo.

En calquera caso, estes debates máis ou menos académicos e teóricos contribuíron a rescatar o interese polos estudos culturais e, sobre todo, a contaminar positivamente algúns sectores, como o da cooperación internacional para o desenvolvemento ou o humanitario, que non foran moi sensibles á incorporación de elementos culturais nas súas políticas e prácticas. No ámbito da acción humanitaria, ao que dedicaremos a reflexión desta breve análise, o impacto destes debates foi moi positivo e serviu para ampliar a estreita mirada occidentalista na que se movía o humanitarismo desde as súas orixes.

Orixes éticas e xurídicas do humanitarismo

As bases éticas e xurídicas do humanitarismo - ata antes da aparición do propio termo- baséanse en ideas de igualdade entre todos os seres humanos e, por tanto, no respecto da diversidade e da non discriminación. O humanitarismo proclámase universalista e xa desde os seus inicios ten a pretensión de estar á marxe dos debates relixiosos ou culturais. No entanto, é evidente que na orixe do Dereito Internacional, en xeral, e do Dereito Internacional Humanitario (DIH), en particular, a influencia do pensamento cristián occidental é moi forte e baséase en concepcións que homoxenizan os seres humanos con enfoques individualistas dos dereitos, que non prestan ningunha atención a outras concepcións colectivas dos mesmos presentes noutras culturas ou civilizacións, por exemplo.

A arrogancia de considerar universal aquilo que só forma parte do pensamento cristián occidental é evidente en moitos dos textos iniciais do humanitarismo no século XIX e reflíctese moi ben na chamada Cláusula Martens, aprobada inicialmente no Convenio da Haia de 1899 e modificada levemente na versión de 1907:

> "Ata que un Código máis completo das Leis de guerra se publique, as Altas Partes Contratantes xulgan oportuno declarar que, nos casos non incluídos nas disposicións regulamentarias adoptadas por elas, as poboacións e os belixerantes quedan baixo a protección e o imperio dos principios da lei das nacións, tal e como resultan dos usos establecidos entre nacións civilizadas, das leis da humanidade e os ditados da conciencia pública"[3]

Esas referencias a nacións civilizadas, ou ditados de conciencia pública, en épocas en que coa xustificación da "misión civilizadora" moitos países occidentais aínda seguían embarcados en invasións coloniais nada respectuosas cos dereitos das persoas e culturas dos países colonizados, amosan esa prepotencia pretendidamente universalista de certo pensamento humanitario. Sobre todo do que os Estados plasman en normas internacionais.

Outro exemplo significativo desta incoherencia foi a elección da cruz vermella sobre fondo branco como o emblema de pro-

(2) FERNÁNDEZ BUEY, Francisco. *Para el debate sobre multiculturalismo*. http://www.upf.edu/materials/polietica/_img/int12.pdf

(3) *Convenio sobre leyes y costumbres de la guerra terrestre* (La Haya IV), 18 de outubro de 1907.

tección humanitaria, xa desde o Primeiro Convenio de Xenebra de 1864. Pese a que tratou de presentarse como unha homenaxe á figura de **Henry Dunant**, fundador do Comité Internacional da Cruz Vermella e impulsor do DIH, e á súa bandeira suíza natal (cruz branca sobre fondo vermello), quéirase ou non, a cruz ten un significado relixioso cristián e, por tanto, tras múltiples presións de moitos países e de utilización *de feito* doutros símbolos, en 1929 aceptouse a media lúa vermella como emblema adicional nunha Conferencia diplomática.

O DIH contido nos Convenios de Xenebra e os protocolos adicionais contén unhas vagas referencias a aspectos culturais e de respecto a diversas culturas e prácticas relixiosas nos apartados de protección dos detidos, das poboacións dos países en conflito ou dos territorios ocupados[4], cuxa análise supera o obxectivo desta reflexión.

O recoñecemento de que o DIH convencional limita, ata desde a perspectiva xurídica, outras concepcións humanitarias, fixo que o propio Comité Internacional da Cruz Vermella (CICR) emprendese un valioso esforzo de recompilar as normas consuetudinarias que se consolidaron noutros contextos culturais e relixiosos ao longo da historia[5].

Aspectos culturais e acción humanitaria na práctica

Desde unha perspectiva máis práctica e aplicada, o "Código de conduta relativo ao socorro en casos de desastre para o Movemento Internacional da Cruz Vermella e da Media Lúa Vermella e as Organizacións Non Gobernamentais"[6] aprobado en 1994 e que é, de feito, a referencia básica en materia de compromisos mínimos en materia de valores e principios humanitarios por parte das institucións asinantes, contén no seu punto quinto unha referencia á cultura que sempre sorprendeu pola súa brevidade:

"5. Respectaremos a cultura e os costumes locais. Empeñarémonos en respectar a cultura, as estruturas e os costumes das comunidades e os países onde executemos actividades".

A axuda humanitaria foi, en moitas ocasións, impositiva e pouco respectuosa das culturas locais, pero unha formulación tan parca segue deixando demasiada marxe de interpretación e así foi tamén logo da aprobación do Código. Precisamente por iso, o inicio dos debates sobre multiculturalismo e os cambios nos movementos migratorios na era da globalización, chamaron a atención dos actores humanitarios sobre a necesidade de incluír novas miradas aos aspectos culturais e sobre a conveniencia de sofisticar algo máis as simplistas visións asistenciais de certo humanitarismo. O crecemento da acción humanitaria en contextos culturais moi diversos e, especialmente, en contextos islámicos, acelerou estes debates. Hai que dicir tamén que os propios colectivos "beneficiarios" da axuda humanitaria en moitos contextos culturais contribuíron coas súas presións e propostas a ir incorporando enfoques máis incluíntes da diversidade cultural.

(4) BOTHE, Michael: "Multiculturalism and the Development of International Humanitarian Law". En *Multiculturalism and International Law.Essays in Honour of Edward McWhinney*. Brill-Nihoff Ed. 2009.

(5) Pode consultarse o compendio en https://www.icrc.org/es/guerra-y-derecho/tratados-de-dih-y-el-dih-consuetudinario/derecho-consuetudinario

(6) Pode consultarse o Código completo en https://www.icrc.org/spa/resources/documents/misc/64zpm8.htm

Quizais un dos ámbitos nos que esta nova visión de aspectos culturais plasmouse con máis forza foi o das prácticas de traballo con pobos orixinarios e comunidades indíxenas no que nalgúns países deuse en chamar o enfoque diferencial e étnico no traballo humanitario. Este enfoque trata de superar unha das críticas á acción humanitaria que a presenta como unha sorte de "neocolonialismo sofisticado" ao servizo de obxectivos nada humanitarios. Nun recente traballo emprendido desde o noso instituto, o IECAH, **Laura Langa** suscítao do seguinte modo(7):

"As comunidades indíxenas asumen, ás veces con resignación, queixa, decepción ou optimismo, as experiencias que sobre elas se ensaian e poucas veces se debaten ou comparten. Por iso, o reclamo reside en deixar de ser funcionais ao "poder" e cómplices da reprodución da desigualdade e discriminación. Quizais por iso, a acción humanitaria debe asumir enfoques máis vinculados aos dereitos, porque a maquinaria da acción humanitaria é un dos engrenaxes que co seu traballo pode debilitar, asegurar ou acompañar aos pobos indíxenas no uso do dereito á saúde, a uns alimentos adecuados..., apoiando os seus procesos de autodeterminación sen perder de vista as normas internacionais sobre dereitos humanos que advirten da responsabilidade moral e legal de garantir estes dereitos".

Nesta evolución da acción humanitaria é destacable a aprobación en 2015 da chamada Norma Humanitaria Esencial (CHS, polas siglas en inglés de Common Humanitarian Standard) tras un longo proceso de discusión entre numerosos actores e iniciativas humanitarias que conteñen nove compromisos e criterios de calidade que sitúan ás comunidades e persoas afectadas, e por suposto ás súas culturas, no centro de toda acción humanitaria merecedora dese nome. Así, recóllense aspectos como(8):

1. As comunidades e as persoas afectadas por crises humanitarias reciben unha axuda adecuada en relación coas súas necesidades (...)
2. As comunidades e persoas afectadas por crises humanitarias non se ven prexudicadas e están máis preparadas, son máis resilentes e están menos expostas ao risco como resultado da acción humanitaria.
3. As comunidades e persoas afectadas por crises humanitarias coñecen os seus dereitos, teñen acceso á información e participan en todas as decisións que lles afectan.
4. As comunidades e persoas afectadas por crises humanitarias teñen acceso a mecanismos seguros e áxiles para xestionar as queixas.

Evidentemente, aínda queda moito por facer pero o mundo humanitario parece comprender a enorme diversidade cultural do mundo no que vivimos, a necesidade de adecuarse ás diversas prácticas culturais, e de abordar, polo tanto, os dereitos das comunidades e persoas coas que se traballa de modo máis complexo. Traballar por recuperar a dignidade e satisfacer as necesidades e dereitos das persoas e comunidades afectadas por desastres ou conflitos é algo universal, pero o

(7) LANGA, Laura. "Pueblos indígenas y acción humanitaria en América latina y el Caribe". *IECAH*. Pendente de publicación.

(8) Citamos só algúns dos compromisos. Poden verse todos eles en http://www.iecah.org/web/index.php?option=com_content&view=article&id=2710:version-final-de-la-norma-humanitaria-esencial-en-ingles&catid=15:articulos&Itemid=9

modo de facelo pode diferir.

A celebración do primeiro Cume Humanitario Mundial en Istambul no mes de maio de 2016, no que se abordará este tema, suscita unha oportunidade excelente para profundar nunha dimensión que o humanitarismo non resolveu ao longo da súa historia.

4.4 Procesos de integración económica mundial en 2015

Jaume Giné

En 2015, a desaceleración económica mundial afectou principalmente a algunhas economías emerxentes que exerceran nos últimos anos como motores do comercio mundial. Sumáronse varios factores interconectados: a brusca caída dos prezos das materias primas, unha forte desaceleración das exportacións, uns maiores déficits orzamentarios, unha fuga dos capitais estranxeiros, a caída da cotización das súas divisas que frearon os investimentos, o endebedamento das grandes empresas dos emerxentes tamén en dólares, etc. E, ademais, deberán afrontar os efectos da subida dos tipos de interese adoptada en decembro pola Reserva Federal de EUA (FED).

A recesión económica penalizou moito a Brasil, Rusia e outros países exportadores de materias primas que sofren a desaceleración da demanda chinesa. A Organización Mundial de Comercio (OMC) intentou lograr, pola vía das negociacións multilaterais, unha nova redución das barreiras arancelarias e non arancelarias que obstrúen os intercambios comerciais. A última rolda Doha colapsou tras 14 anos de infrutuosas negociacións entre os países desenvolvidos e os emerxentes e en vías de desenvolvemento. Non foi posible alcanzar un consenso entre os 161 Estados membros da OMC. A era dos acordos multilaterais terminou entre tensións xeoestratéxicas e económicas. E aceleráronse como vía alternativa as negociacións de máis acordos de libre comercio de alcance rexional ou bilateral.

O centro de gravidade económico mundial vaise asentando en torno ao Pacífico e o Índico en detrimento do Atlántico. Un proceso centrado nos grandes mercados de China, India, Indonesia e outros países emerxentes da rexión. Tamén os países da fachada occidental do continente americano viran cara ao “Pacific Rim”. China, o motor económico da rexión, xa ten vixentes varios acordos de libre comercio (FTA) destacando os concluídos coa ASEAN, Corea do Sur, Taiwán, Australia e Chile. E Corea do Sur concluíu en 2015 outros tres con China, Australia e Nova Zelandia. Unha dinámica internacional na que entraron en xogo outros dous importantes acordos de libre comercio, un centrado no Pacífico (o TPP) e outro no Atlántico (o TTIP). Dúas propostas das dúas grandes potencias que pretenden liderar política e economicamente o “Pacífic Rim”.

Pero cabe engadir que igualmente avanzan outros procesos de integración: en Asia Central, o 1º de xaneiro de 2015 entrou en vigor a Unión Económica Euroasiática (UEE) liderara pola Rusia de **Vladimir Putin**; no sueste asiático, onde o 1º de xaneiro de 2016 iniciou a súa singradura a Comunidade Económica de ASEAN (AEC); en América Latina onde contrasta co impulso da Alianza do Pacífico coa profunda crise de MERCOSUR; e en África onde se avanzou cara a futura creación dunha vasta área comercial que agrupa-





IGADI

ANNUAL REPORT 2015-2016















A sintomatoloxía dun malestar global: Entre a metástase e a recuperación

















www.igadi.org











En Galicia temos opinión do Mundo





